

IV

Autobiografia espiritual

Abans d'anar-me'n us vull tornar a parlar, i potser per darrer cop, que de segur que des d'allà només faré que enviar-vos de vegades noves meves per tenir-ne de vostres.

Us vaig dir que tenia un deute immens amb vós. Intentaré de dir-vos exactament i amb tota honestedat en què consisteix. Crec que si podíeu comprendre de debò quina és la meva situació espiritual, no us sabria gens de greu de no haver-me pogut emmenar al baptisme. Però no sé pas si això us és possible.

Vós no m'heu aportat ni la inspiració cristiana ni el Crist, perquè quan us vaig trobar ja no calia fer-ho, ja era fet, i sense mediació d'ésser humà. Si no hagués estat així, si jo no n'hagués estat ja presa, no sols implícitament sinó conscientment, no m'hauríeu pas donat res, perquè no n'hauria rebut res, de vós. La meva amistat per vós hauria estat per a mi una raó per a refusar el vostre missatge, ja que hauria tingut por de les possibilitats d'error i d'il·lusió que una influència humana implica en el domini de les coses divines.

Puc dir que mai, en cap moment de la meva vida, no he cercat Déu. Potser per aquesta raó, sens dubte massa subjectiva, és una expressió, aquesta, que no m'agrada i que em sembla falsa. Des de l'adolescència vaig pensar que el problema de Déu és un problema les dades del qual, aquí baix, no les tenim, i que l'únic mètode segur per a evitar de resoldre'l equivocadament, cosa que em semblava el pitjor mal possible, era no posar-se'l. De manera que no me'l posava. No afirmava ni negava. Em semblava inútil de resoldre aquest problema, ja que pensava que, essent en aquest món, la nostra feina era prendre la millor actitud possible de cara als seus problemes i que aquesta actitud no depenia pas de la solució del problema de Déu.

Això era veritat almenys per a mi, perquè no he dubtat mai, en aquesta tria de l'actitud. He pres sempre com a única actitud possible l'actitud cristiana. Diguem que he nascut, crescut, i m'he mantingut sempre dintre la inspiració cristiana. Quan ni el nom de Déu no tenia el més mínim lloc en els meus pensaments, davant els problemes del món i de la vida jo tenia la concepció cristiana d'una manera explícita, rigorosa, amb les nocions més específiques que comporta. Algunes d'aquestes nocions, les porto a dintre des que tinc record. D'algunes altres, en canvi, en sé a quin moment, de quina manera i sota quina forma se m'han imposat.

Per exemple, m'he prohibit sempre de pensar en cap vida futura, però sempre he cregut que l'instant de la mort és la norma i la finalitat de la vida. Pensava que, per a aquells qui viuen com cal, és el moment en què en una fracció infinitesimal de temps la veritat pura, nua, certa, eterna entra a l'ànima. Puc dir que no he desitjat mai per a mi cap altre bé. Pensava que la vida que duu a aquest bé no ve pas definida solament per la moral comuna, sinó que per a cadascú consisteix en una successió d'actes i d'esdeveniments que li és rigorosament personal i fins a tal punt obligatòria que l'erra si la defuig. Per a mi, la noció de vocació era així. Veia el criteri de les accions imposades per la vocació en un impuls essencialment i manifestament diferent dels que procedeixen de la sensibilitat o de la raó, i no seguir un tal impuls, quan sortia, fins i tot si ordenava impossibles, em semblava la pitjor desgràcia. És així com jo concebia l'obediència, i vaig posar aquesta concepció a prova quan vaig entrar, i m'hi vaig mantenir, a la fàbrica, trobant-me com em trobava en aquest estat d'intens i ininterromput dolor que us he confessat fa poc. La més bella vida possible m'ha semblat sempre

aquella on tot és determinat o bé per la força de les circumstàncies o bé per impulsos d'aquesta mena i on no queda mai lloc per a la tria.

A catorze anys vaig caure en una d'aquestes desesperacions sense fons de l'adolescència a causa de la mediocritat de les meves facultats naturals, i vaig arribar a pensar seriosament en la mort. Els dons extraordinaris del meu germà, amb una infantesa i una adolescència comparables a les de Pascal, em forçaven a tenir-ne consciència. No eren pas els èxits exteriors allò que em feia mal de no tenir, sinó el no poder esperar d'accedir a aquest reialme transcendent on els homes autènticament grans són els únics d'entrar-hi i on habita la veritat. M'estimava més morir que no pas viure sense ella. Després de tot de mesos de tenebres interiors, vaig tenir sobtadament i per sempre la certesa que tant se val qui sigui l'ésser humà que penetri en aquest reialme de la veritat reservat al geni, mal les seves facultats naturals siguin gairebé nul·les, mentre sols desitgi la veritat i faci perpètuament un esforç d'atenció per atènyer-la. Així també ell esdevé un geni, fins i tot si, mancat de talent, aquest geni no és visible des de fora. Més tard, quan els mals de cap van fer pensar damunt les poques facultats que tinc una paràlisi que ben aviat vaig suposar probablement definitiva, aquesta mateixa certesa em va fer perseverar durant deu anys en esforços d'atenció sense gairebé cap esperança de resultats.

Sota el nom de veritat jo englobava també la bellesa, la virtut i tota mena de bé, de manera que per a mi es tractava d'una concepció de la relació entre la gràcia i el desig. La certesa que havia rebut era que quan hom vol pa no rep pas pedres. Però llavors encara no l'havia llegit, l'Evangeli.

Així com tenia la certesa que el desig és eficaç per si sol, en aquest domini del bé espiritual sota totes les formes, igualment creia que podia ser-n'hi tant com no n'és en cap altre domini.

Pel que fa a l'esperit de pobresa, no recordo cap moment que no l'hagi portat a dins. Això sí, en la mesura, desgraciadament feble, en què ha estat compatible amb la meva imperfecció. Em vaig enamorar de sant Francesc tan bon punt en vaig tenir coneixement. Sempre he cregut i esperat que algun dia la sort em portaria per força en aquest estat de vagabundatge i mendicitat on ell va entrar lliurement. No creia pas arribar a l'edat que tinc sense haver passat almenys per això. Com també, d'altra banda, per la presó.

He tingut des de la primera infantesa la noció cristiana de caritat del proïsme, a la qual donava aquest nom de justícia que té en uns quants llocs de l'Evangeli, i que és tan bell. Sabeu que, en aquest punt, després, he greument faltat prou vegades.

El deure d'acceptació pel que fa a la voluntat de Déu, sigui la que sigui, es va imposar al meu esperit com el primer i més necessari de tots, aquell a què no es pot mancar sense deshonorar-se, des que el vaig trobar exposat en Marc-Aureli sota la forma de l'*amor fati* estoic.

La noció de puresa, amb tot el que aquest mot pot implicar per a un cristià, es va emparar de mi a setze anys, després d'haver travessat durant uns mesos les inquietuds sentimentals pròpies de l'adolescència. Aquesta noció em va venir amb la contemplació d'un paisatge de muntanya, i a poc a poc es va anar imposant de manera irresistible.

Per descomptat que ho sabia prou bé, que la meva concepció de la vida era cristiana. És per això que mai no m'ha vingut a l'esperit que jo pogués entrar al cristianisme. Tenia la impressió d'haver-hi nascut a dins. Però afegir a aquesta concepció de la vida el mateix dogma, sense sentir-m'hi forçada per cap evidència, m'hauria semblat una manca d'honradesa. Fins i tot hauria cregut una manca d'honradesa de posar-me com a problema la qüestió de la veritat del dogma, com també simplement de desitjar d'arribar a alguna convicció sobre el tema. De l'honradesa intel·lectual en tinc una noció extremament rigorosa, fins al punt que no he trobat mai ningú que no m'hagi semblat mancar-hi en més d'un aspecte, i sempre tinc por de mancar-hi jo mateixa.

Com que m'abstenia així del dogma, una espècie de pudor m'impedia d'entrar a les esglésies, on d'altra banda m'agradava d'estar. Això no obstant, he tingut tres contactes amb el catolicisme que han comptat de debò.

Després del meu any de fàbrica, abans de reprendre l'ensenyament, els meus pares se m'havien endut a Portugal i, un cop allà, els havia deixats per anar-me'n tota sola en un poblet. Tenia l'ànima i el cos en certa manera a trossos. Aquell contacte amb la desgràcia m'havia matat la juvenesa. Fins aleshores no l'havia pas tinguda, l'experiència de la desgràcia, només la de la meva, que, pel fet de ser la meva, em semblava poc important i no era d'altra banda més que una mitja desgràcia, per biològica i no social. Prou ho sabia, que hi havia molta desgràcia, al món, i m'obsedia, però mai no ho havia pogut constatar per mitjà de cap contacte prolongat. A la fàbrica, confosa als ulls de tots i als meus propis amb la massa anònima, la desgràcia dels altres em va entrar a la carn i a l'ànima. No me'n separava res, perquè havia realment oblidat el meu passat i no esperava cap avenir, essent que difícilment podia imaginar la possibilitat de sobreviure a aquelles fatigues. El que hi vaig experimentar m'ha marcat d'una manera tan duradora que encara avui, quan un ésser humà, sigui qui sigui i en les circumstàncies que siguin, em parla sense brutalitat, no em puc privar de tenir la impressió que hi deu haver un error i que sens dubte aquest error desgraciadament s'esvairà. Vaig rebre-hi per sempre la marca de l'esclavatge, com la del ferro roent que els romans gravaven al front dels esclaus més menyspreats. Des d'aleshores m'he vist sempre com una esclava.

En aquest estat d'esperit, i en un estat físic miserable, vaig entrar en aquest poblet portuguès, que era, ai las, també molt miserable, tota sola, al vespre, sota la lluna plena, el mateix dia de la festa del seu sant patró. Era a la vora del mar. Les dones dels pescadors feien la volta a les barques, en processó, portant tot de ciris i cantant càntics certament molt antics, d'una tristesa commovedora. No hi ha res que en pugui donar idea. Mai no havia sentit res tan punyent, fora del cant dels sirgadors del Volga. Allà vaig tenir de sobte la certesa que el cristianisme és per excel·lència la religió dels esclaus, que els esclaus no poden deixar d'adherir-s'hi, i jo entre ells.

El 1937 vaig passar a Assís dos dies meravellosos. Allà, sola en la capelleta romànica del segle XII de Santa Maria degli Angeli, incomparable meravella de puresa, on sant Francesc havia pregat ben sovint, alguna cosa més forta que jo em va obligar, per primera vegada a la vida, a agenollar-me.

El 1938 vaig passar deu dies a Solesmes, de diumenge de Rams a dimarts de Pasqua, seguint tots els oficis. Tenia uns mals de cap intensos; cada so em feia mal com un cop; i un extrem esforç d'atenció em permetia sortir fora d'aquesta carn miserable, de deixar-la patir sola, arrupida al seu racó, i trobar una joia pura i perfecta en la bellesa inoïda del cant i de les paraules. Aquesta experiència em va permetre per analogia de comprendre millor la possibilitat d'estimar l'amor diví enmig de la desgràcia. No hi ha dubte que en el curs d'aquests oficis el pensament de la Passió de Crist va ficar-se'm a dins una vegada per totes.

Hi havia allà un jove anglès catòlic que em va donar per primera vegada la idea d'una virtut sobrenatural dels sagraments, per l'esclat veritablement angèlic de què semblava revestit després de combregar. L'atzar —sempre m'estimo més de dir-ne atzar que Providència— va fer d'ell, per a mi, un missatger. Perquè em va fer conèixer l'existència d'aquests poetes anglesos del segle XVII anomenats metafísics. Més tard, tot llegint-los, hi vaig descobrir aquell poema que us vaig llegir en una traducció dissortadament ben insuficient, el titulat *Amor*. Me'l vaig aprendre de memòria. Sovint, en el moment culminant de les crisis violentes de mal de cap, m'exercitava a recitar-lo aplicant-hi tota l'atenció i adherint-me amb tota l'ànima a la tendresa que amaga. Em pensava que el recitava solament com un

bell poema, però sense saber-ho aquesta recitació tenia la virtut d'una pregària. És durant una d'aquestes recitacions que, com us he escrit, el mateix Crist va baixar i em va prendre.

En els meus raonaments sobre la insolubilitat del problema de Déu, no l'havia pas prevista, la possibilitat d'això, d'un contacte real de persona a persona, aquí baix, entre un ésser humà i Déu. N'havia sentit a parlar vagament, de coses d'aquesta mena, però no hi havia cregut mai. A les *Fioretti* les històries d'aparicions més aviat em disgustaven, com els miracles a l'Evangelí. D'altra banda, en aquesta sobtada influència de Crist damunt meu, ni sentits ni imaginació no hi van tenir cap part. Solament vaig sentir, enmig del sofriment, la presència d'un amor anàleg al que llegim en el somriure d'una cara estimada.

Mai no havia llegit cap místic, perquè mai no havia sentit res que m'ordenés de llegir-ne. En les lectures m'he esforçat sempre també a practicar l'obediència. No hi ha res més favorable al progrés intel·lectual, ja que no llegeixo, en la mesura que puc, més que allò de què tinc fam, al moment que en tinc fam, i llavors no és que llegeixi, menjo. Misericordiosament, Déu m'havia impedit de llegir els místics, a fi que em fos evident que no l'havia pas fabricat jo, aquest contacte absolutament inesperat.

Això no obstant, encara vaig mig refusar, i no fou pas el meu amor que ho féu, sinó la meua intel·ligència. Ja que em semblava cert, i encara avui l'hi crec, que mai no es pot resistir gaire a Déu si es fa per pur gust de la veritat. A Crist li agrada que se li prefereixi la veritat, perquè abans de ser Crist, ell, és la veritat. Si ens desviem d'ell per anar a la veritat, no farem pas gaire llarg camí sense que li caiguem als braços.

És després d'això que vaig sentir que Plató és un místic, que tota la *Iliada* és banyada de claror cristiana, i que Dionisos i Osiris són en certa manera el mateix Crist. I el meu amor per ell es va redoblar.

Jo no em demanava mai si Jesús va ser o no una encarnació de Déu; però de fet era incapaç de pensar-hi sense pensar-lo com a Déu.

A la primavera del 1940 vaig llegir el *Bhagavat-Gita*. Cosa singular, va ser llegint aquestes paraules meravelloses de so tan cristià, posades en boca d'una encarnació de Déu, que vaig sentir amb força que a la veritat religiosa li devem una cosa ben altra que l'adhesió que acordem a un bell poema, una espècie d'adhesió ben altrament categòrica.

Això no obstant, no creia pas que em pogués arribar a posar la qüestió del baptisme. Sentia que honestament no podia pas abandonar els meus sentiments per les religions no cristianes o per Israel —i efectivament el temps i la meditació només han fet que reforçar-los— i creia que això hi era un obstacle absolut. Poc me la imaginava, la possibilitat que un capellà pogués arribar a pensar a batejar-me. Si no us hagués trobat, mai no me l'hagués posat com a problema pràctic, el problema del baptisme.

Durant tota aquesta progressió espiritual no he pregat mai. En tenia por, del poder de suggestió de la pregària, aquest poder que fa que Pascal la recomani. El mètode de Pascal em sembla un dels pitjors possibles per a arribar a la fe.

El contacte amb vós no em va pas poder persuadir de pregar. Al contrari, el perill em semblava més de témer en la mesura que també m'havia de malfiar del poder de suggestió de la meua amistat per vós. Alhora, també, em sentia molesta de no pregar i no dir-vos-ho. I sabia que no us ho podia pas dir sense induir-vos a una opinió del tot errònia sobre mi. En aquell moment no us ho hauria pas pogut fer entendre.

Fins a aquest setembre, mai a la vida no m'havia arribat de pregar ni una sola vegada, almenys en el sentit literal del mot. Ni en veu alta ni mentalment, mai no havia adreçat cap paraula a Déu. Així

com mai no havia pronunciat una pregària litúrgica. De vegades m'havia passat de recitar-me la *Salve Regina*, però solament com un bell poema.

Aquest estiu, fent grec amb T., li havia traduït el *Pater* grec paraula per paraula. Ens havíem promès d'aprendre'l de memòria. Em sembla que no ho va pas fer, ell. Jo tampoc, de bon començament. Però unes setmanes més tard, fullejant l'Evangelí, em vaig dir que, com que m'ho havia promès i estava bé, em tocava de fer-ho. I me'l vaig aprendre. La dolçor infinita d'aquest text grec em va prendre talment, llavors, que durant uns quants dies no em podia estar de recitar-me'l contínuament. Una setmana després vaig començar la verema. Recitava el *Pater* en grec cada dia abans de la feina, i el repetia a la vinya ben sovint.

Des d'aleshores em vaig imposar com a única pràctica de recitar-lo una vegada cada matí amb una atenció absoluta. Si durant la recitació la meva atenció es perd o s'adorm, encara que sigui un infinitèsim, torno a començar fins que arribo una vegada a una atenció absolutament pura. Em passa aleshores de vegades que torno a començar encara una altra vegada per pur plaer, però només ho faig si el desig m'hi empeny.

La virtut d'aquesta pràctica és extraordinària i em sorprèn cada vegada, ja que, tot i que l'experimento cada dia, ultrapassa cada vegada el que n'espero.

De vegades els primers mots ja m'arrenquen el pensament del cos i el transporten en un lloc fora de l'espai des d'on no hi ha perspectiva ni punt de vista. L'espai s'obre. La infinitat de l'espai ordinari de la percepció és reemplaçat per una infinitat a la segona o de vegades a la tercera potència. Al mateix temps, aquesta infinitat d'infinitat s'omple de banda a banda de silenci, un silenci que no és pas absència de so, sinó que és l'objecte d'una sensació positiva, més positiva que no la del so. Els sorolls, si n'hi ha, només m'arriben després d'haver travessat aquest silenci.

De vegades, també, durant aquesta recitació o en altres moments, Crist és present en persona, però amb una presència infinitament més real, més punyent, més clara i més plena d'amor que aquella primera vegada que em va prendre.

Mai no m'hagués pogut imposar de dir-vos tot això sense anar-me'n. I com que me'n vaig amb més o menys el pensament d'una mort probable, em sembla que no hi tinc dret, a callar-me aquestes coses. Perquè, després de tot, en tot això no és pas de mi que es tracta, sinó només de Déu. Jo no hi sóc veritablement per a res. Si poguéssim suposar errors en Déu, pensaria que tot això ha caigut damunt meu per error. Però potser que a Déu li plagui, de fer servir les deixalles, les peces amb renocs, els objectes rebutjats. Després de tot, encara que el pa de l'hòstia sigui florit, esdevé malgrat tot el Cos de Crist, després que el capellà l'ha consagrat. Solament que, el pa, no el pot pas refusar, a Crist, mentre que, nosaltres, podem desobeir. De vegades em sembla que, havent estat tractada de manera tan misericordiosa, tot pecat meu ha de ser un pecat mortal. I no paro de fer-ne.

Us vaig dir que sou per a mi com un pare i un germà alhora. Però aquests mots només expressen una analogia. Potser en el fons corresponen tan sols a un sentiment d'afecte, de reconeixement i d'admiració. Perquè, pel que fa a la direcció espiritual de la meva ànima, penso que el mateix Déu la va agafar de bon començament i la conserva.

Això no m'impedeix pas de tenir amb vós el deute més gran que pugui haver contret amb cap ésser humà. Heus aquí en què consisteix.

Primerament, una vegada em va dir, al començament de les nostres relacions, unes paraules que em van arribar a fons. Em va dir "Pareu esment, que seria una llàstima que per culpa vostra passéssiu de llarg davant d'una cosa gran."

Això em va fer adonar d'un nou aspecte del deure d'honoradesa intel·lectual. Fins aleshores només l'havia concebut contra la fe. Sembla horrible, però no ho és pas, al contrari. Això provenia del sentiment de tenir tot el meu amor de la banda de la fe. Les vostres paraules em van fer pensar que potser hi havia en mi, sense que me n'adonés, tot d'obstacles impurs a la fe, prejudicis, hàbits. Vaig sentir que, després de tan sols haver-me dit durant tants anys "Potser que tot això no sigui veritat", havia, no pas de parar de dir-m'ho ~encara ara tinc cura de dir-m'ho molt sovint~, sinó d'afegir a aquesta fórmula la contrària, "Potser que tot això sigui veritat", i anar-les alternant.

Alhora, en fer que per a mi la qüestió del baptisme fos un problema pràctic, em vau obligar a mirar de cara, llargament, de prop, amb la plenitud de l'atenció, la fe, els dogmes i els sacraments com a coses envers les quals tenia obligacions que em calia distingir i complir. Si no, no ho hagués pas fet, i m'era indispensable.

Però el vostre benefici més gran ha estat d'un altre ordre. Emparant-vos de la meva amistat amb la caritat vostra, de què no havia trobat mai cap equivalent, m'heu subministrat la font d'inspiració més potent i més pura que es pugui trobar entre les coses humanes. Que res entre les coses humanes no és tan potent, per a mantenir l'esguard damunt Déu sempre més intensament, que l'amistat pels amics de Déu.

Res no m'ha fet mesurar millor l'amplitud de la vostra caritat que el fet d'haver-me tolerat tant de temps i amb tanta de dolcesa. Sembla que faci broma, però no n'és pas el cas. Certament no teniu pas els mateixos motius que jo (els que us vaig escriure l'altre dia) per a experimentar odi i repulsió per mi. Però tanmateix la vostra paciència amb mi em sembla que només pot provenir d'una generositat sobrenatural.

No m'he pogut estar de causar-vos la més gran decepció que hagi estat a la meva mà de causar-vos. Però, fins ara, tot i que em poso la qüestió sovint durant la pregària, durant la missa o a la claror de la irradiació que resta a l'ànima després de la missa, ni una sola vegada, ni un segon, he tingut la sensació que Déu em vulgui a l'Església, com tampoc ni una vegada he tingut sobre això cap sensació d'incertesa. Crec que en aquests moments se'n pot finalment concloure que Déu no m'hi vol, a l'Església. No us sàpiga gens de greu, doncs.

No ho vol, almenys, fins ara. Però fora que m'equivoqui, em sembla que la seva voluntat és que en resti fora també en el futur, tret potser del moment de la mort. Tanmateix estic sempre preparada a obeir qualsevol ordre, sigui la que sigui. Obeiria amb joia l'ordre d'anar fins al centre mateix de l'infern i restar-hi eternament. No vull pas dir, és clar, que tingui cap preferència per les ordres d'aquesta mena. Aquesta perversitat no la tinc pas.

El cristianisme, catòlic com és, ha de contenir totes les vocacions, sense excepció. I, en conseqüència, també l'Església. Però als meus ulls el cristianisme és catòlic de dret, però no pas de fet. Hi ha tantes coses a fora d'ell, tantes coses que m'estimo i no vull abandonar, tantes de coses que Déu estima, car altrament no tindrien existència. Tota la immensa estesa dels segles passats, tret dels vint darrers; tots els països habitats per races de color; tota la vida profana dels països de raça blanca; en la història d'aquests països, totes les tradicions acusades d'heretgia, com la tradició maniquea i l'albigesa; totes les coses sortides del Renaixement, massa sovint degradades, però no pas completament sense vàlua.

Essent, el cristianisme, catòlic de dret i no pas de fet, em miro com a legítim per part meva de ser membre de l'Església de dret i no pas de fet, no solament un temps, sinó, si no hi ha remei, tota la vida.

Però és que, això, no solament és legítim. Mentre Déu no em doni la certesa que m'ordena el contrari, penso que per a mi és un deure.

Penso, com vós, que l'obligació dels dos o tres anys vinents, obligació talment estricta que gairebé no s'hi pot mancar sense traïció, és de presentar al públic la possibilitat d'un cristianisme verdaderament encarnat. Mai, en tota la història actualment coneguda, no hi ha hagut època en què les ànimes hagin estat tan en perill com avui a tota la terra. Cal tornar a alçar el serpent d'aram perquè se salvi aquell qui hi clavi els ulls.

Però tot està tan lligat amb tot que el cristianisme només pot ser verdaderament encarnat si és catòlic en el sentit que acabo de definir. ¿Com podrà circular per tota la carn de les nacions d'Europa si a dins no ho porta tot, absolutament tot? Tret de la mentida, és clar. Però, en tot el que existeix, gairebé sempre hi ha més veritat que no mentida.

Tenint-ne un sentiment tan intens, tan dolorós, d'aquesta urgència, trairia la veritat, és a dir, la part de la veritat de què sóc conscient, si me n'anava del punt on sóc des que vaig néixer, el punt d'intersecció del cristianisme i de tot el que no ho és.

Sempre m'he mantingut en aquest punt precís, al llinard de l'Església, sense bellugar-me, immòbil, εν ὑπομονη (jés un mot talment més bell que *patientia*!). I és ara, només, que el meu cor ha estat transportat, i espero que per sempre, al sant sagrament exposat a l'altar.

Ja veieu que n'estic ben lluny, dels pensament que H., amb molt bones intencions, m'atribuïa. També estic lluny d'experimentar cap turment.

Si estic trista, això prové sobretot de la tristesa permanent que la sort ha imprès per sempre en la meva sensibilitat, en la qual les joies més grans, més pures, solament s'hi poden superposar, i encara al preu d'un esforç d'atenció; prové també dels meus miserables i continus pecats; i, després, de totes les desgràcies d'aquesta època i de totes les de tots els segles passats.

Crec que heu de comprendre-ho, que sempre us m'hagi resistit, si és que, essent capella, podeu admetre que una vocació autèntica impedeixi d'entrar a l'Església.

Si no, hi haurà una barrera d'incomprensió, entre nosaltres, tant si l'error és meu com si és vostre. Això em sabria greu des del punt de vista de l'amistat que us tinc, perquè en aquest cas, per a vós, el balanç dels esforços i els desigs provocats per la vostra caritat amb mi seria decepcionant. I tot i que jo no hi tindria cap culpa, no em prodria pas estar d'acusar-me de desagraïment. Perquè, us ho repeteixo, el meu deute amb vós és fora mesura.

Voldria cridar la vostra atenció sobre un punt. I és que hi ha un obstacle absolutament infranquejable a l'encarnació del cristianisme. És l'ús de les dues paraules *anathema sit*. No pas la seva existència, sinó l'ús que se n'ha fet fins ara. També és això, el que m'impedeix de travessar el llinard de l'Església. Em mantinc al costat de totes les coses que no poden entrar a l'Església, aquest receptacle universal, a causa d'aquestes dues paraules. I més m'hi mantinc, encara, al seu costat, en la mesura que la meva intel·ligència és una d'aquestes coses.

L'encarnació del cristianisme implica una solució harmoniosa del problema de les relacions entre individus i col·lectivitat. Harmonia en el sentit pitagòric: just equilibri de contraris. És la solució de què els homes d'avui tenen precisament set.

La situació de la intel·ligència és la pedra de toc d'aquesta harmonia, perquè la intel·ligència és la cosa específicament, rigorosament individual. Aquesta harmonia existeix arreu on la intel·ligència, sense moure's del lloc que li pertoca, fa sense entrebancs i amb plenitud la seva funció. És el que sant Tomàs diu admirablement de totes les parts de l'ànima de Crist a propòsit de la seva sensibilitat al dolor durant la crucifixió.

La funció pròpia de la intel·ligència exigeix una llibertat total, incloent-hi el dret a negar-ho tot, i l'absència de dominació. Arreu on usurpa un manament, hi ha un excés d'individualisme. Arreu on es troba a disgust, hi ha una col·lectivitat opressiva, o més d'una.

L'Església i l'Estat l'han de castigar, cadascun a la seva manera, quan aconselli actes que desaproven. Mentre es mantingui en el terreny de l'especulació purament teòrica, tenen encara el deure, si no hi ha altre remei, de posar el públic en guàrdia, per tots els mitjans eficaços, contra el perill d'una influència pràctica, en la conducta de la vida, de certes especulacions. Però, siguin les que siguin aquestes especulacions teòriques, ni l'Església ni l'Estat no tenen cap dret a mirar d'ofegar-les ni a infligir als seus autors cap dany material o moral. Sobretot no se'ls ha de privar dels sagraments, si els desitgen. Perquè, malgrat el que hagin dit, fins i tot si han negat públicament l'existència de Déu, potser no n'han comès cap, de pecat. En un cas com aquest, l'Església ha de declarar que s'equivoquen, no pas exigir d'ells res que s'assembli a una retractació del que han dit, ni privar-los del pa de vida.

Una col·lectivitat és guardiana d'un dogma, i el dogma és un objecte de contemplació per a l'amor, la fe i la intel·ligència, tres facultats estrictament individuals. D'aquí en prové un malestar de l'individu dins el cristianisme, gairebé des de l'origen, i especialment un malestar de la intel·ligència. Això no es pot negar.

Crist mateix, que és la Veritat, si parlés davant d'una assemblea, com ara un concili, no hi faria pas servir el llenguatge que tenia de tu a tu amb el seu amic estimat, i de segur que, confrontant frases, versemblantment se'l podria acusar de contradicció i de mentida. Ja que, per una d'aquestes lleis de la natura que Déu mateix respecta, perquè les vol des de tota l'eternitat, hi ha dos llenguatges totalment diferents, per bé que compostos dels mateixos mots: el llenguatge col·lectiu i l'individual. El Consolador que Crist ens envia, l'Esperit de veritat, parla segons l'ocasió l'un o l'altre, i per necessitat de naturalesa no hi ha concordança.

Quan autèntics amics de Déu ~com, pel que em diu el sentiment, devia ser-ho Mestre Eckart~repeteixen paraules que han sentit en el secret, en el silenci, durant la unió d'amor, i aquestes paraules estan en desacord amb l'ensenyament de l'Església, és que simplement el llenguatge de la plaça pública no és el de la cambra nupcial.

Tothom sap que no hi ha conversa verament íntima més que entre dos o tres. Si en són cinc o sis ja el llenguatge col·lectiu comença a dominar. És per això que, quan s'aplica a l'Església la paraula "Arreu on dos o tres de vosaltres es reuneixin en nom meu, jo seré amb ells", es comet un complet contrasentit. Crist no va pas dir dos-cents, cinquanta o deu. Va dir exactament que sempre són tres, en la intimitat de l'amistat cristiana, en la intimitat del tu a tu.

Crist va fer promeses a l'Església, però cap d'elles no té la força de l'expressió "El vostre Pare, que és en el secret". La paraula de Déu és la paraula secreta. Qui no entengui aquesta paraula, fins si s'adhereix a tots els dogmes ensenyats per l'Església, no està pas en contacte amb la veritat.

La funció de l'Església com a conservadora col·lectiva del dogma és indispensable. Té el dret i el deure de castigar amb la privació dels sagraments a tothom qui l'ataqui expressament en el domini específic d'aquesta funció.

Així, m'inclino a pensar, provisionalment, que en castigar Luter devia tenir raó, tot i que, tocant a aquest punt, ho ignoro tot.

Però comet un abús de poder quan pretén d'obligar l'amor i la intel·ligència a fer servir, per norma, el seu llenguatge. Aquest abús de poder no prové pas de Déu. Ve de la tendència natural de tota col·lectivitat, sense excepció, als abusos de poder.

La imatge del cos místic de Crist és molt seductora. Però la importància que es dóna avui a aquesta imatge me la miro com un dels signes més greus de la nostra decadència. Perquè la nostra verdadera dignitat no està pas a ser parts d'un cos, encara que sigui místic, encara que sigui el de Crist. Consisteix que, en l'estat de perfecció, que és la vocació de cadascun de nosaltres, ja no visquem en nosaltres mateixos sinó que sigui Crist qui hi visqui; de manera que, per aquest estat, Crist, en la seva integritat, en la seva unitat indivisible, esdevingui en cert sentit cadascun de nosaltres així com és tot sencer en cada hòstia. Les hòsties no en són pas parts, del seu cos.

Aquesta importància actual de la imatge del cos místic mostra fins a quin punt els cristians són miserablement sensibles a les influències de fora. Certament hi ha una viva embriaguesa, a ser membre del cos místic de Crist. Però avui molts altres cossos místics, que no tenen pas per cap precisament a Crist, procuren als seus membres unes embriagueses, al meu parer, de la mateixa naturalesa.

Mentre sigui per obediència, m'és dolç de trobar-me privada de la joia de formar part del cos místic de Crist. Perquè, si Déu vol ben ajudar-me, testimoniaré que sense aquesta joia es pot tanmateix ser fidel a Crist fins a la mort. Els sentiments socials tenen avui dia una influència tal, eleven tan bé fins al grau suprem de l'heroisme en el sofriment i en la mort, que trobo bé que unes quantes ovelles s'estiguin fora de la cleda per testimoniar que l'amor de Crist és essencialment tota una altra cosa.

Avui l'Església defensa la causa dels drets imprescriptibles de l'individu contra l'opressió col·lectiva, de la llibertat de pensament contra la tirania. Però són causes que abracen de cor els qui momentàniament es troben que no són els més forts. És l'únic mitjà que tenen per a poder-ho tornar a ser algun dia. Això és ben sabut.

Aquesta idea potser us ofendrà. Però us equivocariu. Vós no sou pas l'Església. En els temps dels més atroços abusos de poder comesos per l'Església, segur que n'hi havia, de capellans com vós. La vostra bona fe no és cap garantia, ni que fos comuna a tot el vostre orde. Vós no ho podeu pas preveure, com se giraran les coses.

Perquè l'actitud actual de l'Església sigui eficaç i penetri de debò, com un tascó, en l'existència social, caldria que diguéis obertament que ha canviat o que vol canviar. Altrament, ¿qui se la podria prendre seriosament, recordant-se de la Inquisició? Excuseu-me que en parli, de la Inquisició. És una evocació que la meva amistat per vós, que s'estén gràcies a vós a tot el vostre orde, fa que em sigui molt dolorosa. Però va existir. Després de la caiguda de l'Imperi romà, que era totalitari, va ser l'Església la primera a establir a Europa, al segle XIII, després de la guerra dels albigesos, un esbós de totalitarisme. Aquest arbre ha donat molts de fruits.

I el ressort d'aquest totalitarisme és l'ús d'aquestes dues paraules: *anathema sit*.

D'altra banda, és per una assenyada transposició d'aquest ús que s'han forjat tots els partits que en els nostres temps han fundat règims totalitaris. És un punt d'història que he estudiat particularment.

Dec fer-vos la impressió d'un orgull luciferí, parlant com parlo de moltes coses per a mi tan elevades i en les quals no tinc dret a entendre-hi res. No és pas per culpa meva. Hi ha idees que es posen en mi per error i després, reconeixent aquest error, volen absolutament anar-se'n. No sé pas d'on vénen ni el que valen, però, per si un cas, no em crec pas amb dret d'impedir-los-el, aquest camí.

Adéu-siau. Us desitjo tots els béns possibles, fora de la creu; perquè no estimo pas el meu proïsme com a mi mateixa, i a vós particularment, com ja us n'heu adonat. Però Crist ha acordat al seu amic estimat, i sens dubte a tots els de la seva nissaga espiritual, d'anar fins a ell no pas per la degradació, la màcula i l'estretor, sinó amb una joia, una puresa i una dolçor ininterrompudes. És per això que puc permetre'm de desitjar que, fins si un dia teniu l'honor de morir pel Senyor de mort violenta, sigui

amb joia i sense angoixa; i que només se us apliquin tres de les beatituds (*mites, mundo corde, pacifici*). Totes les altres contenen poc o molt de sofriment.

Aquest desig no és pas degut només a la feblesa de l'amistat humana. Per a qualsevol ésser humà en particular, sempre trobo raons que em fan concloure que la dissort no li convé pas, bé perquè em sembli massa mediocre per a una cosa tan gran, bé perquè, al contrari, el trobi massa preciós per a ser destruït. No es pot mancar més greument al segon dels manaments de Déu. Quant al primer, hi manco d'una manera encara molt més horrible, ja que cada vegada que penso en la crucifixió de Crist, cometo el pecat d'enveja.

Cregueu, més que mai i per sempre, en la meva filial i tendrament agraïda amistat.

Heus ací el text d'aquest poema en una traducció que van tenir la gentilesa de fer-me:

AMOR

L'Amor em va acollir; la meva ànima, però, reculà,
culpable de pols i de pecat.
Però l'Amor clarivident, veient que no parava de dubtar
des que havia entrat,
se m'acostà, i dolçament em demanà
si havia de menester res.

-Un convidat -vaig respondre -digne de ser aquí.

L'Amor digué: -Seràs tu, aquest.

-¿Jo, dolent com sóc, i tan ingràt? Ah, estimat,
si no et puc ni mirar.

L'Amor m'agafà la mà i somrient respongué:

-¿Qui els ha fets, aquests ulls, sinó jo?

-És cert, Senyor, però els he embrutats; que la meva vergonya
vagi on es mereix.

-¿Que no saps -digué l'Amor -qui és que se n'emporta el reny?

-Estimat, serviré.

-Cal que seguis -digué l'Amor -i tastis els meus plats.

Així, vaig seure i vaig menjar.

Notes:

El 15 de setembre de 1940, Simone Weil i els pares arriben a Marsella fugint de la immediata ocupació de París pels alemanys.

El juny de 1941 se'n va al convent dels dominics de Marsella a veure el pare J. M. Perrin (que és cec des dels deu anys, col.labora amb la resistència i ajuda els jueus a sortir del territori francès) per demanar-li si la pot ajudar a trobar una feina de treballadora agrícola. El pare Perrin confia aquest encàrrec a Gustave Thibon, que n'hi troba una.

Durant mesos, al convent dels dominics, hi conversa sovint de temes religiosos amb el pare Perrin. El març de 1942, però, aquest religiós es trasllada a Montpeller.

El pare Perrin baixa sovint a Marsella a veure-la, fins que el 14 de maig de 1942 Simone s'embarca amb els pares cap a Nova York.

És sobretot durant aquest temps en què només veu el pare Perrin en baixar ell a Marsella, i fins després, de viatge a Amèrica, quan li escriu tot un seguit de cartes, entre elles aquesta, del maig del 1942.